

Příliš levná distribuce ene

★ Rozhovor

Petr Lukáč

petr.lukac@economia.cz

Nízké poplatky za distribuci elektřiny a plynu mohou být sice pěkné, ale nesmí se to přehánět. Jinak nemusí zaručit investice do nutné infrastruktury.

V rozhovoru pro HN to říká Alistair Buchanan, bývalý šéf britského regulátora Ofgem a nyní partner v poradenské společnosti KPMG.

Ze své předchozí funkce dobře rozumí postavení nezávislého energetického regulátora, takže mohl srovnat britskou situaci se současným sporem o vedení v českém Energetickém regulačním úřadu.

HN: Byl jste deset let šéfem britského regulátora. Jak je nastaveno jeho vedení?

Vedení je podobné tomu českému primárně v tom, že distribuce a přenos elektřiny a plynu jsou plně nezávislé na vlivu politiků. Během deseti let ve funkci jsem nikdy neobdržel telefonát od vysokých politiků či se nemusel zúčastnit jednání s ministrem. Takže těch 25 procent účtu za energie, které poplatky za distribuci představují, bylo úplně nezávislých.

“

Nezávislost je velmi důležitá pro stabilitu. Kapitálové trhy proto vždy rády investovaly do regulovaných společností.

HN: Nikdy jste se nesetkal s ministrem?

Úřad je v tomto ohledu nezávislý a politici to respektovali. Tedy pro upřesnění – nikdy jsem se s nikým nesetkal v otázce regulace, tedy té čtvrtiny účtu. O dalších otázkách jsme samozřejmě diskutovali.

HN: Jak těžké je v Británii odvolat šéfa regulace?

Je to složité. Může ho odvolat jen dozorčí rada, které šéf odpovídá. Nemůže mne tedy odvolat premiér.

HN: A kdo jmenuje dozorčí radu?

Premiér. Ví, jak to zní. Ale jde jen o jmenování, od tohoto okamžiku jsou nezávislí. A jak říkám, já sám jsem nikdy tlak necítil.

HN: Je nezávislost nezbytná?

Nezávislost je velmi důležitá pro stabilitu, kapitálové trhy proto vždy rády investovaly do regulovaných společností. Nedávno jsme ale museli změnit k regulaci přístup. Způsob výpočtu cen, který byl nastaven na velmi agresivní snižování cen za distribuci, pocházel ještě z dob Margaret Thatcherové. Každý rok se tak snižovaly náklady. Až později jsme ale přišli na to, že síť postavené většinou po 2. druhé světové válce potřebovaly přestavbu. Uvědomili jsme si, že kvůli investicím již nemůžeme dál snižovat poplatky

za distribuci. Během následujících deseti let ve Velké Británii prakticky znovu postavíme skoro všechna vedení a plynovody. Budeme tak mít novou elektrizační soustavu, která si poradí s novou jadernou energetikou, větrnými elektrárnami na moři i nestabilitou z obnovitelných zdrojů.

U plynu dojde ještě k větším změnám. Donedávna jsme byli plně soběstační díky plynu ze Severního moře. Ale ten za pět let pokryje již jen zhruba pětinu naší spotřeby. Takže namísto plynovodů směřujících ze Skotska na jih nyní přijíždějí lodě s LNG, které potřebují terminály. A plyn tak putuje obráceně. Postavili jsme také nové plynovody z Norska a Nizozemska.

HN: A jaké byly dopady investic na cenu distribuce?

Nic dramatického. Problém byl, že mezi lety 1990 a 2005 spadly poplatky o polovinu. Pořád jsme jen škrtali a nic jiného. Ale pak jsme zjistili, že bez investic nemáme žádné inženýry, ani inovace ve firmách, a uvědomili jsme si, že jsme zašli v ořezávání cen za distribuci příliš daleko. Zde je dobré ukázat rozdíl mezi regulací v USA a v Británii. V Americe jsou v mnoha státech regulátoři jmenováni politicky a uměle drží ceny za distribuci velmi nízko. Jelikož jsem ale nikdy nebyl politicky ovliv-

regií nezajistí nutné investice

ňován, mohli jsme začít poplatky zvyšovat tak vysoko, kolik jsme byli schopni obhájit. Museli jsme lidem vysvětlit, že celá soustava potřebuje být vyměněna, pokud chceme mít čím svítit. A to bude něco stát.

HN: O kolik tedy stouply ceny?

Ceny za energie stouply za sedm let domácnostem průměrně ze 600 liber na 1200 liber ročně (zhruba z 20 na 40 tisíc korun). Problémem ale nejsou poplatky za přenos, ale spíš to, že jsme se stali závislími na nákupu plynu na mezinárodních trzích. Svou roli hraje i podpora obnovitelných zdrojů či takzvaná zelená daň, která tvoří asi 12 procent poplatku.

HN: Říkáte, že kvůli nízkým poplatkům nemohly distribuční firmy investovat. Jak se mají zařídit elektrárny, kterým se kvůli nízkým cenám elektřiny nevyplatí ani vyrábět?

Velké Británii reálně hrozí, že jí bude chybět elektřina – v jednom z možných scénářů nebudeme po roce 2015 schopni pokrýt vlastní spotřebu do doby, než bude jádro.

HN: Jak se do této situace dostala?

Hlavní rozhodnutí o směřování energetiky byla učiněna před finanční krizí v letech 2004 až 2008. Vláda si řekla, že chceme být lídři v nízkoemisních a obnovitelných

zdrojích. Přijali jsme evropské direktivy a rozhodli jsme se odstavit staré uhelné, ropné, a dokonce i plynové elektrárny. Jen za roky 2013 a 2014 to bude přes 14 GW výkonu. Ale nestaví se nové zdroje. Všechno má zpoždění a kvůli krizi a ceně nových technologií ze svých plánů mnoho investorů vycouvalo. Proto budeme několik let závislí na LNG.

HN: Proč?

Nejrychleji se staví plynové zdroje. Ale až na jeden nejsou žádné projekty plánované. Ten jediný bude dokončen v roce 2018. Bez pobídek od vlády nikdo další nyní elektrárny stavět nebude. Proto vláda připravila již na letošní prosinec první aukci kapacitních plateb. Ale problémem je cena. Dnes stojí elektřina okolo 50 liber za MWh. Aby se zdroj vyplatil, musí to být 70 liber za MWh. Ale při aukci? Pokud chci postavit plynovou elektrárnu, tak musím vědět, jak dlouho poběží a zhruba za jaké ceny. Zatímco Amerika snížila díky břidličnému plynu své emise a zahltila tím trh levným černým uhlím, my pálíme uhlí v modernizovaných elektrárnách namísto plynu a vypouštíme emise víc.

HN: Už někde obdobné aukce běží?

Například Belgie loni došla elektřina. A to v roce 2015 zavíraj

své jaderné elektrárny. Takže ti již nyní rozjždějí aukce kapacit, protože potřebují nutné nové výkony. Jejich distributor byl již loni připravený odstříhnout východ země od sítě. A na poslední chvíli sehnali elektřinu ze zahraničí. Ukázal se tak i dopad nedostatečného propojení s Německem.

HN: Jak je na tom propojení Británie?

To je také vtipné. Naše další plánovaná linka je mezi Británií a Belgií.

HN: Co role uhlí?

Ta je limitovaná. Zaprvé, mnoho elektráren začíná pálit biomasu. Kromě evropských direktiv omezujících špinavé zdroje má Velká Británie i vlastní schéma, takže role uhlí bude velmi rychle slábnout. Minulý rok klesl výkon uhelných elektráren z 28 na 20 GW, nyní klesne na 16 GW a tak dále. To není postupný sestup, jsou to velké skoky.

HN: Jak se toho dosahuje?

Jednou z věcí je i uhlíková daň, i když se zde často zmiňuje otázka konkurenceschopnosti průmyslu. Vláda je kvůli tomu pod velkým tlakem průmyslníků, kteří chtějí zpomalení postupného růstu této daně. V současnosti platí 16 liber za MWh a pak to poměrně razantně roste.

Velké Británii reálně hrozí, že jí bude chybět elektřina – v jednom z možných scénářů nebudeme po roce 2015 schopni pokrýt vlastní spotřebu do doby, než bude jádro.

ALISTAIR BUCHANAN

Bývalý šéf britského regulátora vystoupil na 14. energetickém kongresu ČR, který pořádala společnost Business Forum.